

КОНЦЕПЦИЯ ЗА РАБОТАТА КАТО ЧЛЕН НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ОТ КАРОЛИНА НЕДЕЛЧЕВА МИХАЙЛОВА
СЪДИЯ В ОКРЪЖЕН СЪД ВАРНА

Настоящата концепцията има за цел да постави в широки рамки приоритетните цели и сфери на дейности, върху които считам за необходимо да бъдат насочени усилията на новия състав на ВСС.

Една от предпоставките за успешната му работа от една страна е запазване на добрите практики и респективно надграждането им, а от друга предприемане на конкретни действия за въвеждане на нови работещи методики. Този процес обаче е нужно да бъде предшестван от задълбочено наблюдение и анализ на сферите, които се нуждаят от промяна и едва след това да се пристъпи към вземане на конкретни решения .

Факт е, че като орган на съдебната власт, който по закон я представлява, ВСС е постоянно в обектива на общественото внимание и през последните години е обект на сериозна критика. Безспорно е обаче, че въпреки усилията до момента ВСС е в дълг както към работещите в съдебната система магистрати и съдебни служители, така и към обществото. За да поеме по пътя към спечелване на общественото доверие, новият ВСС трябва да работи за постигане на по-голям синхрон между действията си и обществените очаквания, чрез последователна и прозрачна кадрова политика, водена при ясни правила, и с непрекъснат диалог с магистратската общност.

Акцентите, които поставям в изложеното по-долу касаят най-важните и необходими промени, свързани с дейността на ВСС:

1. Статут на ВСС
2. Повишаване ефективността в работата на ВСС
3. Отчетност и независимост
4. Етика на магистрата
5. Взаимодействие между ВСС и ИВСС
6. НПО, професионални сдружения, медии и ВСС

1. Статут на ВСС

Голяма част от въпросите, поставени, с днешна дата към съдебната система и в частност към Висшия съдебен съвет могат да бъдат решени съобразно действащата Конституционната и законова рамка, чрез компетентната работа на всеки един от българските магистрати. Работа, която се уповава на основните принципи на правовата държава за утвърждаване върховенството на закона, на принципите за разделение на властите, на гарантиране независимостта на съдебната система, на защита правата и интересите на гражданите, на обществото и за осигуряване на равен достъп до правосъдие.

Настоящата правна уредба на статута и ролята на ВСС, регламентирани в гл. II на ЗСВ определя значението му на основен елемент в правовата ни държава и основна роля на балансатор между законодателна, изпълнителна и съдебна власт.

Според чл.16 ЗСВ той представлява съдебната власт и осигурява нейната независимост. Той определя състава, организацията на работа на съдебната власт и осъществява управление на дейността и, без да засяга независимостта на нейните органи. Именно това е ориентирът, който следва да диктува насоките в работата на новия Висшия съдебен съвет. В този контекст да се предприемат необходимите мерки за оптимизиране на структурата, процедурата и организацията на Съвета, за утвърждаване отговорността, отчетността и ефективността му и в крайна сметка укрепване на неговата легитимност сред магистратите и обществото.

2. Цели и идеи за ефективност

Ефективното реализиране на правомощието на Висшия съдебен съвет за организация на работата в съдебната система предполага детайлен и задълбочен анализ на информацията за състоянието на цялата система. Данни за това могат да се почерпят не само от статистиката, събирана и обобщавана от ВСС и ИВСС. Изключително ценен е опитът на мониторинговите проучвания и последващи анализи, извършвани от неправителствения сектор, както по отношение на работата на отделни звена от съдебната система, така и върху работата на ВСС. Вземането на решения, в условията на максимална информираност и прозрачност, и при наличието на широко представителна дискусия е предпоставка за осъществяване, а и в последствие, на ефективно управление на съдебната власт.

Доброто управление на съдебната система може да бъде функция единствено от обективна преценка и анализ на събраната информация. Едва след това идват решенията за корекция в политиките в посока оптимизиране разпределението на ресурсите, адекватното управление на кадрите, програмно бюджетно планиране, статистика и отчитане.

Следвайки логиката и препоръките на Стратегията за продължаване на реформата на съдебната система условията на пълноправно членство в ЕС и с Доклада на ЕК относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка от юли 2012 година, считам, че едно от първите задължения на новия ВСС е изработването на ясни **критерии** и **методика** за оценка и планиране на натовареността на звената в съдебната власт. Този процес включва методика и критерии за натовареността на отделните магистрати, обвързване на изработените критерии със социално-икономически данни, с количеството и със степента на сложност на делата, с обема на разглеждане на дела със значим интерес /напр. по ЗОПДНПИ, административни дела, които засягат интересите на големи общности/ .

За осъществяване ефективно управление на съдебната власт, ВСС следва да изработи подробен **анализ за пропуските в работата на Съвета** до сега, като вземе предвид критиките на Доклада на ЕК относно напредъка на България по механизма за сътрудничество и проверка от юли 2012 година, както и тези на професионалните и неправителствени граждански организации. **Необходим е анализ на работата на звената в съдебната система**, в който да бъдат идентифицирани пропуските, които имат негативен ефект върху работата на тези звена в системата и респективно негативен отзвук в обществото.

Доброто управление предполага ясни правила за разпределяне както на човешките, така и на материалните ресурси, логично обусловени от тенденциите относно натовареността на магистратите и служителите в конкретното звено на съдебната система. В този смисъл е важно да се изработи **методика за адекватното разпределение на ресурсите** в структурата на съдебната система. До сега създадената практика от Съвета, представляваща централизирано управление на щата на съдебната администрация по звена, пречи на гъвкавото и ефективно изпълнение правомощията на административните ръководители да осъществяват

общото организационно и административно ръководство на съответния съд или прокуратура.

Изработването на методика за адекватно разпределение и управление на човешките ресурси в съдебната система ще има за цел да бъде преодолян дисбалансът в натовареността между отделните звена в системата и справедливото заплащане на полагадения труд. Решаването на този проблем е пряка връзка с мотивацията на магистратите и съдебните служители на работното място, а също и с ангажирането им с крайния резултат от полагадения от тях труд. Наложителна е и дискусиата за възможността да бъде въведено диференцирано заплащане пропорционално на натовареността и (или категоризация на звеното, в което работят магистратите).

Вземането на конкретните решения от Съвета следва да е в резултат от ефективен диалог с председатели на съдилища по апелативни райони. Този информационен канал за професионален дебат с магистратската общност по всички актуални въпроси, засягащи дейността на съдебната система е от огромно значение за работата на Съвета. Въпросът възниква след тежката обществена присъда за изключително слабата комуникацията между ВСС и административните ръководители на звената в съдебната система. Ето защо, създаването на работещ официален двупосочен комуникационен канал с общността на магистратите е задължителна предпоставка за вземане на адекватни решения от Съвета и едновременно с това получаване на обратна връзка за ефекта от тях. Това е и един от начините за укрепване на отчетността и легитимността на Съвета сред магистратите.

Не на последно място, от съществено значение за работата на ВСС е утвърждаването на работещ механизъм за идентифициране на добрите управленски практики и тяхното прилагане като стандарт в дейността на съдебната система. В това отношение наред с добрата досегашна практика на сътрудничество на ВСС с неправителствени организации, работещи за подобряване и развитие на съдебната система в България, е важно да се утвърждава и международен опит с доказана ефективност. Редно е обаче да бъде прекъсната досегашната практика - усвояването на европейските стандарти да се извършва най-често от членове на ВСС и да се изчерпва единствено с докладите им от командировките в чужбина. В този процес трябва да бъдат включени действащи магистрати и административни ръководители, които пряко могат да приложат добрите практики в дейността на ръководените от тях институции.

Висшият съдебен съвет следва да осъществява кадровата си политика, така че работещите в системата магистрати да проявяват своята независимост чрез своя морал и професионализъм. На практика това е функция на правомощието му "отстояване на независимостта на съдебната власт". За това е необходимо при прилагане на правилата за атестиране, основани на обективни критерии, да се гарантира и обективността на участващите в процедурата за оценка и кариерно развитие.

Един от критериите за професионално отношение към работата на всеки магистрат е законосъобразното разглеждане и произнасяне по разпределените му дела. **От друга страна срочността в съдопроизводството е в пряка връзка с натоварването /и свръх натоварването/ на магистратите по места.** Контролът за това, следва да се осъществява от ВСС чрез административните ръководители на съответното звено. Те от своя страна не бива да допускат влошаване на качеството на работа на магистратите поради субективни причини. Изискването към административните ръководители за упражняване на контрол в горния смисъл, е редно да бъде сред приоритетите в работата на ВСС.

3. Отчетност и независимост

Укрепването на доверието и утвърждаване на прозрачността в работата на Висшия съдебен съвет ще бъде постигнато чрез отчитане дейността на органа освен пред Народното събрание, но и пред самата съдебна система, чийто представител е. Важно е да се намери механизъм за циклично отчитане на всеки член на ВСС пред общото събрание на магистратите, които са номинирали членството му. Тази „жива връзка“ е необходима не само заради процеса на отчитане, но и заради потребността от непрекъснат професионален дебат по всеки един актуален за магистратите и за съдебните служители въпрос. В този смисъл може да се пристъпи към въвеждането на ежегодни програми за дейността на Комисиите към ВСС и изготвяне на шестмесечни отчетни доклади.

Ефективен инструмент към поемане на отговорност и стимул за работа е предвиждането на възможност, механизъм за отзоваване на член на Съвета.

Правомощието на ВСС да отстоява независимостта на съдебната власт, е всъщност функция на адекватна кадрова политика – назначените и работещи вече в системата магистрати да бъдат с безупречна репутация в обществото, морал и професионализъм.

4. Етика на магистрата

Етичният кодекс на българските магистрати следва да бъде основен инструмент за утвърждаване принципа за морал и почтеност в съдебната система и съвсем естествено е пример за спазването му да дават членовете на Висшия съдебен съвет, като част от същата съдебна система. Този въпрос е в пряка зависимост с всички теми, свързани с изработването на ясни правила за кадровата политика, водена от ВСС, както и на изготвянето на критерии за кариерното израстване на магистратите. Тези два аспекта от работата на бъдещия ВСС, които без съмнение ще бъдат обект на сериозна корекция са свързани с професионалния и човешкия морал на всеки един от нас, които имаме волята и честта да отстояваме и да защитаваме интересите на гражданите в правова държава.

5. Взаимодействие между ВСС и ИВСС

В тази насока е необходимо обсъждане и разработване на мерки, които попадат в компетентността на Инспектората към ВСС, и които да **гарантират** неговата ефективна и обективна работа.

Наред с изготвянето на годишна програма за своята дейност, ИВСС следва да предоставя на Висшия съдебен съвет поне два пъти в годината отчет за своята работа с подробен анализ на констатирани тенденции или явления имащи значение към организацията на работа в съдебната система.

Работата на ИВСС и взаимодействието му с ВСС е редно да бъдат под непрекъснат обществен контрол. Активността обаче за него би могла да бъде иницирана от ВСС. Това може да стане чрез установяване на стандарта – всички актове на ИВСС, свързани с конкретни проверки и резултатите от тях да бъдат публикувани на уеб страницата на ВСС. Тук е важно да се уточни, че не става въпрос само за „сухите“ справки – колко и какви проверки са извършени и

цифровото изражение на резултатите. От обществен интерес е всяка една контролна дейност на управляващия орган да бъде обяснявана на гражданите на достъпен и разбираем език. Важно е обществото да може да види резултата от контролната дейност и корекциите в политиките, ако са наложени такива. Обществото има право да знае, че съдебната система полага усилия да наблюдава своята работа, да я контролира, да анализира процесите и да търси разрешението им.

6. НПО, професионални сдружения, медии и ВСС

Новият ВСС следва да отчете и използва потенциала на взаимодействието с НПО, медии и професионалните сдружения.

Прекият ефект на съдебния процес и съдебните процедури върху ежедневието на гражданите и неразбирането им е част от причините за негативните нагласи на обществеността към работата на съдебните институции. Успоредно с този факт през последните години сме свидетели и на активни законодателни промени, в контекста присъединяването на страната ни към Европейския съюз и случващата се съдебна реформа. Това също е процес, който в значителна степен остава неразбран от обикновения потребител на съдебно - административни услуги.

Процесът на комуникацията на съдебната система с „външните потребители“ на информация и услуги е процес на непрекъснат диалог и на взаимодействие, основан на взаимното уважение, толерантност и разбиране. В този смисъл, ВСС трябва да излезе от пасивната си роля на наблюдател и да бъде в основата на създаването на една проактивна, действаща комуникационна политика с външната публика. Необходим е диалог, при това ефективен, протичащ в условията на пълна прозрачност. ВСС трябва да бъде активен в процеса на ангажиране на гражданското общество, на професионалните сдружения и на медиите към политиката за съдебна реформа и към проблемите, които са причина нейното забавяне. Гражданските, професионалните и неправителствените организации, както и медиите трябва да бъдат партньори в общия процес на подобряване работата на съдебната система. Това може да бъде постигнато чрез изготвяне на съвместен, **общ План за взаимодействие и партньорство**, който да очертае широката рамка на взаимните и конкретни ангажименти към цялостния процес на усъвършенстване дейността на съдебната система, на подобряване на публичния ѝ образ, на повишаване на правната грамотност на хората, и на общественото доверие към нея.

Ефективността на реформиращата се правосъдната система е зависима от доверието и съпричастността на гражданите към правораздавателните институции, а печеленето на доверие е двустранен процес. Процес, който изисква взаимно разбиране, принципност в действията, надеждност и сигурност на информацията. Компенсирането на този дефицит в отношенията общество – съдебна система, е сериозна стъпка към коригиране на досегашната комуникационна политика на ВСС. Ангажираност с процеса на реформа, както и с крайния резултат от нея е елементът, който липсва в публичното „говорене„ за съдебната система. Промяната в този смисъл е възможна и чрез активното приобщаване на неправителствения сектор, професионалните сдружения и медиите в мониторинга и анализа на работата на Съвета и вземаните от него решения.

Необходима също така е нова актуализация на медийната политика на ВСС, при ясно осъзнаване ролята на новата медийна реалност и на новите медии. При тази динамично променящата се медийна среда, която се „въоръжава“ с нови изразни средства, ВСС трябва да влезе в активен режим. Новите медии, особено новите цифрови технологии, въвличат все повече граждани в един свят на споделяне, взаимодействие и активно участие. Новите потребители могат да изменят съдържанието, създадено от други. Те коментират, анализират, предлагат и

изискват ответна, обратна реакция. Именно тази качествено нова характеристика на новите външни публики на съдебната система все още не е изследвана.

Новата технологична и медийна реалност обаче изисква промяна на тактиките за външните комуникации на съдебната система в няколко посоки:

- Към създаване и представяне на такова достъпно и разбираемо съдържание, свързано с дейността на структурите в съдебната система, което кара публиката и потребителите да влязат във взаимодействие с нея
- Към унифициране и непрекъснато технологично актуализиране на интернет страниците на съдилища и прокуратури, които позволяват активна обратна връзка с публиката – за оценки, анализи, коментари и анкети
- Към създаването нова софтуерна среда, която води до поддържането на по-атраaktivни форми за интерактивна комуникация.

Освен коректив, медиите могат да бъдат наши партньори, а не опоненти в обществения диалог за реформиращата се съдебна система в България. Комуникацията между обществото и правосъдието се нуждае от посредничеството и партньорството на свободните медии. Именно те ще бъдат нашият посредник за положителна промяна в посоката на общественото доверие.

За да поеме по този път, новият ВСС трябва да постигне желания синхрон между действията си и обществените очаквания, чрез последователна и прозрачна кадрова политика, водена при ясни правила. Политика, която утвърждава дейността на независимата правораздавателна система, която е въвела стандарти за отчетност и прозрачност. Политика на ефективен диалог и партньорство с магистратската общност, с професионалните и неправителствени организации. Така ВСС ще може да отговори на предизвикателствата на новото време. Да подреди приоритетите и да посочи по-категорично какво е мястото и ролята на съдебната система в демократичното общество.

Изготвил :

Каролина Неделчева Михайлова